

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **PhDr. JANA HOROVÁ**
Doktorský studijní program: Ošetrovatelství
Oponent disertační práce: **prof. PhDr. Andrea Pokorná, Ph.D.**
Školitel: doc. Ing. Iva Brabcová, Ph.D.
Název disertační práce: **Účinnost intervenčních programů prevence pádů
v ošetrovatelské praxi**

Aktuálnost zvoleného tématu:

Pády pacientů a s nimi spojené následky jsou důležitou problematikou, které je nezbytné věnovat pozornost. Autorka disertační práce se zabývá velmi významnou oblastí znalostí všeobecných sester ve vztahu k prevenci pádů a zranění s nimi souvisejících. Svou práci pojala velmi komplexně a nehodnotí pouze úroveň znalostí profesionálních pečujících, ale problém řeší systémovým přístupem na úrovni konkrétního poskytovatele zdravotních služeb (dále i jako PZS), u nějž primárně vyhodnocuje incidenci pádů, následně identifikuje oblasti důležité pro edukaci zdravotnických pracovníků a evaluuje dopad připravených edukačních aktivit jak ve vztahu k penzu znalostí, tak s dopadem na incidenci pádů u daného PZS (dle oponentky se spíše jedná o hodnocení prevalence, ale v rámci hodnocení práce není tato terminologická nejasnost důležitá). Dalším pozitivem předkládané práce je, že autorka uplatňuje jak techniky deskriptivní, historicko-komparativní a interpretativní, tak v empirické části práce techniky explorativní. Téma práce je z výše uvedených důvodů považováno za velmi aktuální a vhodně zvolené a vysoce relevantní pro současné ošetrovatelství, které se zaměřuje na poskytování bezpečné a kvalitní individualizované a personalizované péče. Téma práce proto jako oponentka považuji nejen za vhodně zvolené, jak je uvedeno výše, ale i odpovídajícím způsobem zpracované.

Stanovené cíle a hypotézy

V empirické části práce si autorka vhodně stanovila cíle práce. V rámci stanovené metodologie byly naplněny logické kroky zpracování problematiky, přičemž autorka vhodně doplňuje i schematicky znázorňuje proces komplexně pojatých výzkumných aktivit (s. 90, schéma č. 1).

Metodika

Pro získávání výzkumných dat i jejich následnou analýzu autorka zvolila vhodné metodologické postupy. Drobné nedostatky v rámci metodologických postupů jsou uvedeny dále v odstavci zaměřeném na zpracování získaných dat.

Zpracování získaných dat

Oponentka vnímá snahu autorky o ucelené a souhrnné zpracování informací, i přes významný objem zpracovávaných dat jsou informace většinou přehledně zpracovány. U některých rozsáhlejších tabulek by bylo vhodnější jejich vložení buď do příloh, s ohledem na orientaci v celé práci, anebo označení jako pokračování tabulky. Jako nestandardní vnímá oponentka formulaci první hypotézy pro 1. výzkumnou fázi. Formulace nulové a alternativní hypotézy by měly být identické. V nulové hypotéze autorka uvádí sledování incidence pádů u pacientů se stanoveným rizikem pádů za sledované období a v alternativní již uvádí incidenci pádů u pacientů v riziku pádu za sledované období. V práci se pak opakovaně objevuje terminologie „pádová problematika“, která je sice využívána i v některých tuzemských citovaných zdrojích, ale její využívání není zcela vhodné. Obdobně se v práci vyskytují další drobné formální nedostatky – například záměna pojmů zavádějící faktory (autorka zřejmě měla na mysli confounding factors), které ale v textu uvádí i jako zaváděcí faktory. Konotace obou pojmů se samozřejmě liší. Obdobně autorka hovoří v kvalitativní části výzkumu o účastnících studie jako o participantech, vhodnější termín jsou probandi/informanti. Jak opakovaně oponentka uvádí, jedná se spíše o formální připomínku, která odpovídá postupům a terminologickým zkušenostem konkrétní výzkumné skupiny a v žádném případě tato skutečnost neovlivňuje kvalitu a výstupy předkládané disertační práce.

Z hlediska metodiky analýzy dat je pak diskutabilní možnost srovnání tzv. „velkých“ a „malých“ chirurgických oborů (oční, ORL) a pracovišť, která autorka označuje jako „jiná“ – viz str. 88. Autorka následně správně diskutuje získané výsledky a definuje limity případného srovnání. Oponentka oceňuje, s ohledem na metodologický přístup smíšeného designu výzkumu triangulaci dat a jejich vzájemnou interpretaci i s ohledem na nepřímou dopadu tzv. „měkkých intervenčních strategií“ (incidence/prevalence – znalosti – incidence/prevalence = bezpečná péče).

Práce s literaturou

Autorka využívá recentní odborné zdroje, vhodně je cituje jak při zpracování teoretických východisek, tak zejména v diskusi dosažených výsledků realizovaného výzkumu a dříve publikovaných odborných prací.

Nové poznatky, které byly dosaženy v práci

Disertační práce a část výzkumu zaměřená na tvorbu e-learningového programu a ověření jeho efektivity byla podpořena v rámci projektu „Zvýšení bezpečí pacientů v rámci ošetrovatelské péče ve zdravotnickém zařízení“ v programu Ministerstva zdravotnictví České republiky *Bezpečnost a kvalita zdravotní péče pro rok 2018*. Existuje tak předpoklad, že výstupy práce budou moci být využity i na národní úrovni a ovlivnit kvalitu a bezpečí péče nejen u konkrétního poskytovatele zdravotních služeb. Autorka sice uvádí fakt unicentrické studie u konkrétního poskytovatele zdravotních služeb (PZS) jako limitující, ale z pohledu oponentky se jedná o jednoznačně správný přístup s ohledem na volbu PZS s významným objemem poskytované péče, možnost analýzy interních anonymizovaných dat (incidence/prevalence pádů) a následné ověření dopadu edukačních aktivit. Mimo vlastní metodologický proces výzkumu je třeba ocenit zejména analytickou část práce, která využívá výzkumné metody propensity matching/statistického párování, jež je vhodným východiskem pro navazující výzkumné aktivity a zejména pro možnost využít vhodné validační mechanismy. Autorka ověřila nepřímý dopad a efektivitu edukačních aktivit na incidenci/prevalenci pádů a celkovou podporu bezpečného prostředí při poskytování zdravotních služeb a ošetrovatelské péče v podmínkách klinické praxe konkrétního PZS. Při obhajobě disertační práce by bylo vhodné, aby autorka definovala možné navazující činnosti a intervence jak u konkrétního PZS v oblasti prevence pádů a jejich dopadů na zdraví pacientů a čerpání péče, tak na národní úrovni. Oponentka by ocenila informace o další kultivaci online vzdělávání vzhledem k jeho preferenci nejen v důsledku pandemie COVID-19. Vhodné by bylo zmínit i případná další přijatá opatření s ohledem na absenci konkrétní kapitoly zaměřené na doporučení pro praxi. Možná je tato kapitola nahrazena v Závěru podkapitolou 6.1 Implikace pro ošetrovatelskou praxi, která má ale spíše obecný charakter.

Závěr a sumární hodnocení práce:

Práce je psána čtivým a kultivovaným stylem. Autorka prokázala dobrou orientaci v odborné problematice, jak v rámci logického metodologického postupu, tak při diskusi odborných zdrojů, ale někdy se i s ohledem na náročnost tématu a jeho originalitu dopouští nepřesností v

interpretaci odborných zdrojů. Oponentka oceňuje zpracování náročné tematiky a snahu o originální přístup k oblasti prevence nežádoucích událostí a zvyšování kvality a bezpečí zdravotních služeb a ošetrovatelské péče. Předkládaná disertační práce je bezesporu příspěvkem k rozvoji Ošetrovatelství jako vědního oboru, a právě z toho důvodu oponentka doporučuje další kultivaci připraveného edukačního nástroje (e-learningového kurzu) a jeho další validaci včetně publikační činnosti tak, aby byla umožněna případná plošná a celonárodní implementace.

Připomínky

Drobné připomínky většinou formálního charakteru, které neovlivňují kvalitu předkládané práce, ani výstupy práce uplatnitelné pro klinickou praxi a ve výzkumu v ošetrovatelství, byly zmíněny v textu posudku u konkrétních posuzovaných oblastí.

Disertační práce svým obsahem, rozsahem a způsobem zpracování zcela odpovídá stanoveným požadavkům pro zpracování daného typu odborné práce.

Práci doporučuji/~~nedoporučuji~~ k obhajobě:

V Brně dne 9. 8. 2021

podpis oponenta disertační práce.....

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **PhDr. JANA HOROVÁ**
Doktorský studijní program: Ošetrovatelství
Oponent disertační práce: **doc. PhDr. Gabriela Vörösová, PhD.**
Školitel: doc. Ing. Iva Brabcová, Ph.D.
Název disertační práce: **Účinnost intervenčních programů prevence pádů v ošetrovatelské praxi**

1) Aktuálnost zvoleného tématu

Problematika pádov je celosvetovo diskutovanou témou v oblasti ošetrovateľskej starostlivosti. Výskumy sa zameriavajú na takzvané soft faktory, najmä na vzdelávanie a organizačnú kulturu. V poslednej dobe ide o overovanie vplyvu a účinnosti vzdelávania v oblasti kvality a bezpečia ošetrovateľskej starostlivosti. S rozvojom informačných technológií a digitálnej gramotnosti populácie je preferovaná multimedialna podpora vzdelávania v ošetrovateľstve. **Zvolenú tému dizertačnej práce považujem za aktuálnu.**

2) Stanovené ciele a hypotézy

Hlavným cieľom dizertačnej práce bolo vyhodnotenie efektivity vzdelávania všeobecných sestier prostredníctvom informačných technológií, ako intervenčného programu prevencie pádov u pacientov. Boli stanovené dielčie ciele (1-5), ktoré na seba logicky nadväzovali a ich plnenie bolo podmienené, vždy splnením predchádzajúceho cieľa. Stanovená bola východisková hypotéza, ktorá bola následne rozpracovaná do dielčích hypotéz (1-8) v nulovej a alternatívnej verzii, ktoré korešpondovali s výskumnými fázami a boli overované štatistickým testovaním. Prezentované sú výskumné otázky (1-2) vzťahujúce sa k druhej výskumnej fáze. Pre explicitné vymedzenie cieľov práce a výsledkov boli operacionalizované pojmy. **Stanovené ciele práce, hypotézy a výskumné otázky pokladám za adekvátne.**

3) Metodiku

Metodika empirickej časti práce popisuje výskumný dizajn, bola zvolená zmiešaná výskumná stratégia, sekvenčná kombinácia kvalitatívnych a kvantitatívnych výskumných metod, tzv. **triangulácia.**

Na základe stanovených cieľov práce boli použité metódy:

- 1) analýza pádov pacientov za päťročné obdobie,
- 2) semištrukturovaný rozhovor s vybranými všeobecnými sestrami,
- 3) implementácia e-learningového vzdelávacieho programu pre všeobecné sestry,
- 4) štatistické metódy χ^2 -test, Kruskal-Wallisov test, Spearmanov koeficient, Cronbachovo alfa, Bonferroniho korekcia, štatistické párovanie a Stuartov-Maxwellov test.

Autorka charakterizuje výskumné prostredie, popisuje organizáciu, dizajn, metodiku a štatistické analýzy jednotlivých fáz výskumu, etické aspekty a charakteristiku výskumného súboru. Popisuje konceptualizáciu výskumného postupu podľa modelu ADDIE, pre tvorbu e-learningového programu a metódu štatistického párovania (matching) pre vyhodnotenie následkov pádov u

pacientov. Zvolené výskumné metódy a metódy spracovania výsledkov z hľadiska stanovených cieľov a hypotéz pokladám za adekvátne.

4) Zpracování získaných dat, výsledky

Získané údaje sú spracované v prehľadných tabuľkách a obrázkoch s podrobnými analýzami. Vzťahové analýzy sú prezentované ako výsledky testovaných stanovaných hypotéz v jednotlivých výskumných fázach. Po analýze jednotlivých výskumných fáz je interpretácia, zhrnutie a záverečné vyhodnotenie cieľov práce a stanovených hypotéz. Uskutočnená bola päťročná retrospektívna analýza pádov pacientov a súvisiacich okolností, čo umožnilo orientovať sa v problematike pádov, a poskytlo informácie pre plnenie diečích cieľov. Z výsledkov rozhovoru štrukturovaného designu s vrchnými sestrami klinických pracovísk s najvyššou incidenciou pádov, chirurgického a interného boli zistené informácie zohľadnené v ďalšej výskumnej fáze. Uskutočnila sa evaluácia vlastností vedomostných testov vzdelávacieho programu v rámci pilotnej verzie, a potom program bol sprístupnený všeobecným sestram. Pri členení na odbory možno k súborom dát za sledované obdobie pred a po e-learningovom programe pristupovať ako k rovnocenným a neovplyvňujúcim výsledky. Pri klinickom rozlíšení došlo u intervenovaných klinik (okrem Internej kliniky 2, $p = 0,065$) k zlepšeniu výsledkov účastníkov vzdelávacieho programu vo výstupnom teste. V oboch odboroch došlo k poklesu výskytu zranení pacientov následkom pádov. Štatistickým párovaním došlo k eliminácii zavádzajúcich faktorov. Zlepšili sa vedomosti účastníkov vo výstupnom vedomostnom teste, čo poukazuje na efekt e-learningového vzdelávacieho programu. Kapitola Diskusia je rozdelená podľa oblastí zameraných na jednotlivé fázy výskumu. Diskutované sú významné zistenia autorky s inými podobnými výsledkami výskumov vo svete a doma.

5) Závěr (včetně doporučení pro praxi)

Stanovené ciele práce sa autorke podarilo splniť a výskumné závery priniesli zaujímavé výsledky. Výskyt pádov vzhľadom k počtu pacientov pred a po e-learningovom programe je na klinikách, kde došlo k intervenciám odlišný. Na interných klinikách došlo k zvýšeniu počtu pádov na 1 000 pacientov ($p < 0,001$) a na chirurgických klinikách k poklesu ($p < 0,05$). V oboch odboroch sa preukázal pokles výskytu zranení pacientov následkom pádov. Výsledky štúdie sú prínosné, tým, že zhodnotily efekt preventívnej intervencie na konkrétnych ukazateľoch klinickej praxe. E-learningový vzdelávací program pozitívne ovplyvnil výskyt následkov pádov pacientov. Autorka konštatuje, že vzdelávanie zdravotníckeho personálu založeného na princípoch vedeckosti a potrebách klinickej praxe je možnou efektívnou preventívnou intervenciou v problematike pádov pacientov.

6) Práci s literaturou

Autorka práce preukázala schopnosť pracovať s odbornou literaturou v anglickom a českom jazyku. Použila 295 literárnych zdrojov, ktoré sú v súčasnosti aktuálne a reprezentatívne k riešenej problematike. Frekvencia, pestrosť a aktuálnosť použitia informačných zdrojov je na dobrej úrovni. Citovanie a parafrázovanie v texte je v súlade s predpísanou normou ako aj uvedenie zoznamu použitej literatúry

7) Nové poznatky, ktoré byly dosaženy v disertační práci

Za prínosné pre ošetrovateľskú prax možno pokladať spracované získané údaje v oblasti prevencie pádov. Zaujímavá je prezentácia a propagácia výskumnej metódy – propensity score matching/statistické párovanie, ktorá môže ve vybraných a odôvodnených prípadoch nahradiť randomizáciu. Práca poskytuje inšpiráciu pre ďalší výskum a vytvorenie vzdelávacej aktivity v klinickej praxi. Môže byť prínosná pre motiváciu sestier a pre diskutovanie problematiky pádov. E-learningový vzdelávací program bol poskytnutý poskytovateľovi zdravotníckych služieb a je využívaný v rámci interného vzdelávania v nelekárskych študijných programoch. Môže poslúžiť aj ďalším poskytovateľom zdravotných služieb v oblasti pádov pacientov.

8) Připomínky

Práca má celkovo 276 s., z toho 68 s. teórie, 126 s. empirickej časti a 13 s. diskusie, 12 príloh, zoznam obrázkov, schém a skratiek. Teoretická a empirická časť práce sú vyvážené v spracovaných kapitolách. Práca formálne spĺňa predpísané kritériá. Nachádza sa v nej zanedbateľné množstvo chýb.

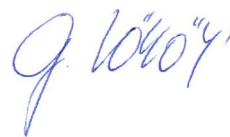
9) Otázky do diskusie:

1. Uveďte Vaše konkrétne odporúčanie pre ďalší výskum?
2. Čo odporúčate sestram z hľadiska výsledkov práce?

10) Závěrečné zhodnotenie

Predložená dizertačná práca spĺňa požiadavky kladené na tento typ práce. Odporúčam prijať prácu k obhajobe pre udelenie akademického titulu PhD., v študijnom programe Ošetrovateľstvo.

V Nitre dňa 30.8. 2021

podpis oponenta disertační práce

